

KULTURRÅDET
Arts Council
Norway

Kunnskapsdepartementet

:

Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Saksbehandler: Anne Ogundipe
Direkte tlf.: +47 41 36 35 75

Vår ref.: 19/19868-3
Deres ref.: 19/4863-1

Vår dato: 05.02.2020
Deres dato:

Kulturrådets innspill til høring av rapport om særfinansiering av utsatte humaniorafag

Vi viser til rapport om særfinansiering av utsatte humaniorafag oversendt til Kulturrådet ved brev av 07.11.2019. Kunnskapsdepartementet har bedt om vurdering av ekspertgruppens analyser og anbefalinger, og vi takker for muligheten til å gi innspill til høringen.

Om Kulturrådet

Kulturrådet har som formål å stimulere samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk og å bidra til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest mulig. Kulturrådet er et statlig forvaltningsorgan som har hele landet som virkeområde. Som del av det nasjonale, kulturpolitiske virkemiddelapparatet overfor det profesjonelle kunst- og kulturlivet, skal virksomheten forvalte og tildele midler på bakgrunn av kunst- og kulturfaglige vurderinger. Fra Kulturfondet, Statens kunstnerstipend og Fond for lyd og bilde gis det støtte til profesjonelle kunstnere og prosjekter innenfor områdene musikk, scenekunst, litteratur, visuell kunst, film og kulturvern. Kulturrådet ivaretar oppgaver innen kulturell og kreativ næring gjennom rådgiving, kompetanseprogram og prosjektstøtte. Videre har Kulturrådet et bredt spekter av oppgaver knyttet til utvikling og forvaltning av museumssektoren. Vi er også kontaktpunkt og sekretariat for internasjonalt kultursamarbeid og oppfølging av internasjonale konvensjoner på kunst- og kulturarvsområdet. Kulturrådet driver utviklingsarbeid og er rådgiver for staten i kulturspørsmål.

Kulturrådet har gjennom hele sin historie satset på systematisk kunnskapsproduksjon i form av utredninger, forskningssatsninger og evalueringer. Hensikten med forsknings- og utredningsarbeidet er å undersøke og analysere større saksforhold, tendenser eller fenomener i kulturlivet. Målet er å styrke kunnskapssituasjonen og å bidra til refleksjon og begrepsdannelse i kultursektoren. Fagene og

forskningsmiljøene som berøres av foreliggende rapport er av betydning for Kulturrådet og vår kunnskapsproduksjon.

Oppsummering og anbefalinger

Kulturrådet ser behovet for en særfinansieringsordning rettet mot utsatte humaniorafag og vi anser det som positivt at dette utredes. Vi støtter rapportens konklusjon om en særfinansieringsordning innrettet som en beredskapsløsning, men finner definisjonen av «utsatte fag» å være noe smal og i for liten grad diskutert og problematisert i foreliggende rapport. Manglende diskusjon og refleksjon preger også rapportens forståelse av humaniorafagenes samfunnsmessige betydning, samt fagenes betydning for kunst- og kultursektoren. I tillegg savner Kulturrådet omtale av nasjonale minoriteter og av minoritetsspråkene kvensk, romanes og romani.

For å sikre UH-sektoren mulighet til langsiktig planlegging foreslår Kulturrådet at tilleggsfinansieringen lyses ut for en åtteårsperiode. For å ivareta grundig, nødvendig og faglig forankret diskusjon rundt humaniorafagenes samfunnsmessige betydning, samt fagenes særlige betydning for kunst- og kultursektoren, foreslår vi også at et eventuelt faglig utvalg satt til å behandle særfinansieringssaker fungerer som et forum der slik diskusjon løftes.

Definisjonen av «utsatte fag» og ordningens innretning

Kulturrådet finner at ekspertgruppens definisjon av «utsatte fag»¹ er noe smalt og teknisk formulert. Ekspertgruppen viser til flere tilfeller der dekaner trekker frem fag som etter deres egen forståelse er utsatte, men som i tråd med definisjonen rapporten legger til grunn ikke vil være det. Denne diskrepansen problematiseres i liten grad. Rapporten tar heller ikke for seg veien frem mot nedleggelse av fag. Det er ledd i denne prosessen som ikke belyses, og det er betimelig å spørre hva som har skjedd på veien mot nedleggelse, og hvilke tiltak som eventuelt kan iverksettes på tidligere tidspunkt.

Den foreslåtte ordningen er innsnevret blant annet ved å rettes mot tilbud på masternivå, ved å bestå av (kun) to førsteamanuensisstillinger (mot at institusjonen stiller samme antall ressurser), og ved at tilleggsfinansieringen lyses ut for en femårsperiode. Det savnes diskusjon rundt konsekvensene av disse valgene i rapporten. Kulturrådet ser at det kan være hensiktsmessig å rette en særfinansieringsordning mot fag på masternivå, men vil bemerke at tilbud om og rekruttering til fag på dette nivået forutsetter ressurser på lavere gradsnivå. Konsekvensene av at fag på bachelornivå forsvinner, også med tanke på tilknyttet tilbud på masternivå, bør diskuteres. På samme måte finner vi grunn til å etterspørre problematisering av antall stillinger knyttet til den foreslåtte særfinansieringsordningen, og av rammen på en femårsperiode. Når det gjelder sistnevnte begrunner ekspertutvalget sin anbefaling med at perioden «vil gi institusjonene tilstrekkelig tid til å bygge opp eller videreutvikle et fagmiljø.» Dersom institusjonene skal få tilstrekkelig

¹ «Utsatte fag» må ifølge ekspertgruppen oppfylle følgende kriterier: «[A]t faget er nedleggingstruet på nasjonalt nivå, og at det er tale om et tilbud på mastergradsnivå, og at det gjelder fag som UH-sektoren tilbyr og som fyller ett eller flere av samfunnsbehovene slik de er presisert i rapportens kapittel 2» (s. 1). Med «nedleggingstruet på nasjonalt nivå» regnes «[e]t fag som er tenkt lagt ned ved en institusjon som tilbyr dette som siste gjenværende fag nasjonalt» (s. 9).

anledning til å bygge et robust, faglig grunnlag og miljø, fremstår tidsrammen likevel som for kort. Med tanke på UH-sektorens behov for langsiktig planlegging kan en periode på forslagsvis åtte år være mer hensiktsmessig.

Humaniorafagenes samfunnsmessige betydning

Mer overordnet finner Kulturrådet behov for grundigere diskusjon av humaniorafagenes samfunnsmessige betydning og refleksjon rundt hvordan «samfunnsbehov» kan forstås. Foreliggende rapport viser til en forståelse av samfunnsmessig betydning slik kriteriet formuleres i den danske småfagsordningen, men fremlegger ikke en selvstendig diskusjon eller refleksjon rundt den artikuleringen som legges til grunn. I forlengelsen av dette savner vi også en bredere anlagt diskusjon rundt og forståelse av humaniorafagenes betydning for kunst- og kulturfeltet, og av kunnskapsrommet humaniorafag representerer for feltet og kultursektoren for øvrig – herunder for å fremskaffe et kunnskapsgrunnlag for utvikling av kulturpolitikken. Særlig savner vi en diskusjon rundt samspillet mellom humaniorafag og utøvende kunsthøgskole, og hvilke konsekvenser det kan få for utøvende fag og praksisfeltet dersom relevante humaniorafag skulle forsvinne.

Eksempelvis har nedleggelse av teatervitenskap ved Universitetet i Oslo, og senere forslag om inndragelse av stillinger ved Universitetet i Bergen og NTNU som kunne føre til svekkelse av studietilbudet og fagmiljøet, skapt betydelige protester fra både akademia og praksisfeltet. Dette er prosesser som ikke tilstrekkelig belyses i rapporten. Tatt i betraktning et fritt scenekunsthøgskole som de siste årene har vokst både med hensyn til omfanget og mangfoldet av praksiser og virksomheter², ville det også være relevant å diskutere hvilke konsekvenser en (i så måte paradoksal) svekkelse av teatervitenskap vil kunne få.

Utvikling av kulturfaglig kunnskap og kompetanse fremheves for øvrig eksplisitt i Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd (*kulturlova*), og i Meld. St. 8 (2018–2019) *Kulturens kraft — Kulturpolitikk for framtida* (kapittel 12).

Kulturrådet ser det som viktig at betydningen av humaniorafag diskuteres, løftes og artikuleres med tydelighet. Det vil være gunstig med et forum der spørsmål knyttet til humaniorafagenes betydning tas på et overordnet nivå. På nåværende tidspunkt eksisterer ikke dette. Det er nærliggende å tenke seg at et eventuelt faglig utvalg satt til å behandle særfinansieringssaker kan fungere som et slikt forum.

Behov for endrings- og omstillingsevne

Kulturrådet registrerer at ekspertgruppen vurderer det å være utenfor sitt mandat å diskutere en finansieringsordning som legger til rette for å styrke institusjonenes endringsevne. I stedet fokuserer gruppen på løsninger som ikke bidrar til å svekke sektorens omstillingsevne. Vi finner det likevel positivt at rapporten vier plass til å omtale behovet for endringsevne, tilpasset kompetansebase og studietilbud,

² Melanie Fieldseth. 2015. *Fri scenekunst i praksis. Utviklingen av fri scenekunst i Norge på 2000-tallet*. Kulturrådet. S. 99.

sett i sammenheng med «[n]ye globale utfordringer, forskyvninger av demografiske, politiske og økonomiske tyngdepunkt, store samfunnsutfordringer, og ikke minst en endret sammensetning av det norske samfunnet gjennom migrasjon» (s. 10). Også kunst- og kulturfeltet er i rask og kontinuerlig endring, og det er rom for stadig utvikling i humaniorafagene – som må anses å være dialog med samfunnet som sådan, med kunst- og kulturfeltet og med de utøvende kunstfagene. Også med dette i tankene vil det være gunstig med kontinuerlig og oppdatert diskusjon av humaniorafagenes betydning på flere felt og nivåer, og et behandlende utvalg for særfinansieringssaker kan som nevnt være et egnet forum.

Språkmangfold og -kunnskap som forutsetninger for kulturell forståelse

Det er gledelig at språk – og særlig samiske språk – er så tydelig omtalt i rapporten. Språk og språkfag er nødvendig for å verne om og videreføre tradisjoner og kunnskap, og både språkmangfold og -kunnskap er viktige forutsetninger for kulturell forståelse. Mens samiske og nyere minoriteter er omtalt i rapporten, savnes det imidlertid omtale av nasjonale minoriteter. Kulturrådet minner om at Norge, gjennom Minoritetsspråkpakten, er forpliktet til å verne og videreføre minoritetsspråkene. Minoritetsspråkpakten definerer minoritetsspråk som samisk, kvensk, romanes og romani. Vi savner omtale om og diskusjon av de siste tre språkene i rapporten.

Med hilsen

Lars Petter Hagen
rådsleder

Kristin Danielsen
direktør

Godkjent og ekspedert elektronisk